



## Tri slobode pod lupom

### Prikaz slučajeva kršenja osnovnih ljudskih prava u Srbiji

18.decembar 2020. – 14. januar 2021. godine

#### Sloboda udruživanja, okupljanja i izražavanja

- [Televizijskoj ekipi N1 zabranjeno](#) je da uđe u portu crkve u Srbobranu u kojoj je služen parastos povodom 79. godišnjice Racije u Bačkoj, kada je ubijeno oko 4500 ljudi od strane mađarskih fašista, a među stradalima su najvećim delom bili Srbi, Romi i Jevreji. Sekretar Eparhije Bačke Vladan Simić zabranio je ulaz novinarima ove televizije uz poruku da oni "nemaju šta da traže u portama SPC na teritoriji te eparhije". Svoje postupanje pravdao je navodima o načinu izveštavanja televizije N1 o dešavanjima u vezi sa Srpskom pravoslavnom crkvom, kao i željom da sve protekne u miru, a da televizija N1 svojim izveštavanjem ne radi u javnom interesu. Međutim, istraživanje [Biroa za društvena istraživanja \(BIRODI\)](#) pokazuje da nije tačna tvrdnja da N1 neprofesionalno izveštava o događajima u i oko SPC, već da je tonalitet izveštavanja o SPC 89,2 % neutralan, 6,7% pozitivan i samo 4,1% negativan. Parastosu su pored predstavnika SPC i građana prisustvovali i predsednik Skupštine AP Vojvodina Ištvan Pastor kao i predsednik pokrajinske Vlade Igor Mirović, koji ni u danima nakon ovog incidenta [nisu uputili izvinjenje niti osudili postupak](#) eparhije Bačke, a izostala je i reakcija iz same SPC, uprkos pozivima televizije N1 kabinetu Patrijarha i kancelariji Sinoda SPC. Predsednik Nezavisnog udruženja novinara Srbije (NUNS) [Željko Bodrožić](#) izjavio je kako je ova zabrana akt nedopustive diskriminacije, kao i da je očigledno da je eparhija Bačka podlegla propagandi plasiranoj putem provladinih tabloida kako je televizija N1 "produžena ruka SAD" i "strani faktor" koji ne radi u interesu Srbije. Njegova sveukupna ocena jeste da je atmosfera u javnom prostoru izuzetno zatrovana i da takva propaganda nažalost utiče na sve veći broj građana. Nažalost, izostala je ujedinjena osuda zabrane izveštavanja sa javnog događaja od strane svih relevantnih medijskih, političkih i društvenih aktera, što samo dokazuje da je podeljenost društva toliko ozbiljna da se čak i za ovakve postupke pronalaze opravdanja i argumenti, ili se barem prećutno podržava neizražavanjem osude.

- Suđenje okrivljenima za paljenje kuće novinara portal Žig.info [Milana Jovanovića ponovo je odloženo](#), ovog puta iz razloga što predsednik suda “iz tehničkih razloga nije mogao da odluči o zahtevu za izuzeće sudije” koji je podnet zbog navoda advokata odbrane koja tvrdi da je sudija Slavko Žigić pristrasan. Dijapazon razloga za odlaganje suđenja je nešto što je retko viđeno u sudskoj praksi: počevši od privatnih obaveza advokata odbrane, izolacije zbog kontakta sa osobom pozitivnom na korona virus, navoda odbrane da je izmenjena optužnica nerazumljiva, gangrene zuba okrivljenog, a u jednom trenutku je došlo i do razdvajanja postupka protiv okrivljenog Igora Novakovića u odnosu na postupak koji se vodi protiv Dragoljuba Simonović, bivšeg predsednika opštine Grocka i visokog funkcionera vladajuće Srpske napredne stranke. Ovakva postupanja su više nego jasan signal da ne postoji volja da se postupak okonča, već naprotiv, postoji jaka volja da se sudski epilog izbegne ili relativizuje u najvećoj mogućoj meri, čime se šalje jasna poruka da nasilje nad novinarima može proći nekažnjeno. Sličan slučaj predstavlja ponovljeno suđenje četvorici bivših pripadnika državne bezbednosti za [ubistvo novinara Slavka Ćuruvije](#) zbog “bolesti predsednice sudskog veća”. Samo odlaganje pretresa nije sporno u meri u kojoj je sporno ukidanje prvobitno donete osuđujuće presude zbog “prekoračenja optužnice uvođenje NN lica kao i dodavanjem radnji optuženima za koje se oni ne terete optužnicom”. Imajući u vidu da ovaj slučaj nije okončan ni nakon više od dve decenije, sumnje da je reč o namernom dezavuisanju suđenja dobijaju na težini, kao i osećaj opšte nesigurnosti zbog izostanka sankcije za ubistva, zastrašivanja i napade na novinare.
- Narodna Skupština Republike Srbije [ponovo je izabrala](#) Oliveru Zekić za članicu Saveta Regulatornog tela za elektronske medije (REM), a na kasnije održanoj sednici tog tela je izabrana za [predsednicu Saveta](#). Njen rad, ali pre svega neprimereni javni istupi tokom prethodnog mandata nanosili su štetu ugledu te institucije i predstavljali su jedan od ključnih elemenata neslaganja vlasti i opozicije tokom međustranačkog dijaloga vođenog pod pokroviteljstvom Evropskog parlamenta. Odluka Narodne Skupštine da mandate ponovo poveri istoj osobi jasan je signal da nije napravljen korak napred kad je reč o radu REM-a i regulisanju ne samo situacije u okviru rada elektronskih medija, već i da ne postoji volja da se popravi izuzetno nepovoljno stanje u javnoj sferi. Navodeći da su prekršene demokratske procedure na taj način što izbor predsednice Saveta nije bio na dnevnom redu, [Slobodan Cvejić](#) je podneo ostavku na mesto člana Saveta. U svom obraćanju javnosti naveo je da više ne postoje elementarne pretpostavke za rad u tom telu i da ne želi da učestvuje u nedemokratskim procesima, ističući kako je njegova koleginica Judita Popović verovatno u pravu kada kaže da se odluke o tom telu donose na nekom drugom mestu. Pitanje rada ovog tela će sasvim sigurno biti jedna od centralnih tema budućeg nastavka međupartijskog dijaloga, ali ovakvi potezi ne doprinose približavanju stavova i dolasku do kompromisnog rešenja koje bi bilo u javnom interesu. Zabrinutost su iskazali i [Tanja Fajon i Vladimir Bilčik](#) kao posrednici u međustranačkom dijalogu, navodeći da se na taj način narušava preko potrebno poverenje u rad i nezavisnost tog tela.
- Na istoj sednici Saveta REM-a doneta je još jedna sporna odluka, kako zbog njene sadržine tako i zbog načina donošenja – bez prethodne rasprave. Na osnovu te odluke u članstvo Upravnog odbora RTS-a izabrane je [Šćepan Praščević](#), iako nije imao nikakvo prethodno iskustvo u oblasti rada medija. U samom glasanju nisu učestvovali Slobodan Cvejić, koji je nakon sednice podneo ostavku, kao ni članica Judita Popović smatrajući da je neprimereno da se odlučuje bez prethodne rasprave o pristiglim kandidaturama. Po njenim rečima, činjenica da je preostalih šest članova jednoglasno podržalo izbor Praščevića nedvosmisleno ukazuje da je odluka prethodno doneta na nekom drugom mestu. I ovaj postupak pokazuje apsolutno nepostojanje volje za prevazilaženje podela i problema koji postoje u društvo-političkom životu Srbije.
- [Novinarka Jelena Zorić](#) koja je izveštavala sa suđenja protiv Predraga Koluvije osumnjičenog za nelegalno uzgajanje marihuane na poljoprivrednom gazdinstvu u Jovanjici dobila je pretnje od strane jednog od Kuluvijinih advokata Svetislava Bojića. Tom prilikom Bojić joj je sugerisao da bude precizna u izveštavanju, naglašavajući da “nije dobro prošao ko god se Peđi (Koluviji) zamierio”.

Ovakva poruka nedvosmisleno predstavlja pretnju i pokušaj uticanja na izveštavanje novinarku Zorić koja je slučaj prijavila Upravi kriminalističke policije. Takođe je od strane privrednog društva Adri news doo koja se bavi proizvodnjom televizijskog sadržaja za TV N1 uputila je ovim povodom [disciplinsku prijavu](#) disciplinskom tužiocu Advokatske komore Beograda Dejanu Nikoliću. Pritisak javnosti očigledno nije bio dovoljan da bi advokat Bojić prestao sa upućivanjem implicitnih pretnji, tako da je dan nakon prvog incidenta ponovo prišao Jeleni Zorić da joj saopšti “kako ju je Predrag puno, puno pozdravio”. Ovakvo postupanje ukazuje i na nepostojanje straha od reakcije nadležnih organa koja po pravilu izostaje, tim pre u slučajevima u kojima oni koji upućuju pretnje to ne čine eksplicitno niti uz primenu fizičke sile. Nažalost, pretnje su nastavljene i nakon ovih incidenata, tako da je 2. Januara Jelena Zorić na vratim stana u kom živi pronašla papir na kom je pisalo “[Ovo će trajati dok se ne završi. Od toga se pobeći ne može](#)”. Svi ovi događaji ukazuju da je bezbednost Jelene Zorić ozbiljno ugrožena zbog čega je neophodno da dobije policijsku zaštitu.

- Prethodnu godinu obeležili su brojni slučajevi kršenja prava na slobodu izražavanja, kako pokušajem uvođenja cenzure tokom trajanja vanrednog stanja, tako i brojnim napadima i drugim opstrukcijama rada novinara. Međutim, jedna pojava koja nije bila nepoznata doživela je kulminaciju – objavljivanje lažnih vesti . [Portal Fake news tragač](#) dodelio je tri “nagrade” medijima koji su najčešće prenosili lažne i manipulativne vesti. Na osnovu 198 istraženih manipulativnih sadržaja, na prvom mestu se našao tabloid ALO, kako u štampanom tako i u elektronskom izdanju. Na drugom mestu je dnevni list i portal Informer, a na trećem portal Srbija Danas. Pojava lažnih vesti je izuzetno opasna, tim pre ukoliko su one vezane za pandemiju korona virusa ili druge teme od životnog značaja za građane ili ukoliko je reč o vestima kojima se manipuliše sa osećanjima i strahom građana, poput sve raspostranjenijih lažnih vesti o migrantima. Nažalost, institucionalna reakcija je izostala i još uvek nije razvijen mehanizam sankcionisanja ili prevencije objavljivanja lažnih sadržaja.
- Portal KRIK našao se na udaru [Visokog saveta sudstva i Zaštitnika građana](#) zbog projekta “Prosudi ko sudi” u kom je objavljena imovinska karta pojedinih sudija, kao i detalji iz predmeta u kojima su sudili. Visoki savet sudstva osudio je objavljivanje ove baze za koju smatraju da je napravljena tendenciozno i da sudije stavlja u negativni kontekst. Zaštitnik građana Zoran Pašalić otišao je korak dalje istakavši kako se na ovaj način “crta meta na čelu” sudijama. Ovakvi napadi ukazuju na nerazumevanja položaja i uloge kako predstavnika sudske vlasti tako i istraživačkih novinara. Sudska vlast je nezavisna i svaki pritisak na nju je nepoželjan i zabranjen, ali sudije i tužiocu nisu izuzeti od oblasti rada istraživačkih novinara i njihovo interesovanje za rad sudija je apsolutno legitimno i doprinosi ostvarivanju javnog interesa na taj način što se građanima pružaju informacije o nosiocima jedne od grana vlasti.
- Sajt portala [Prismotra.net](#) suspendovan je nakon višemesečnog proganjanja novinara, aktivista i svih onih koji se kritički izražavaju o stanju u društvu u Srbiji. Ovaj portal je poznat po širenju kleveta, laži i neproverenih informacija u cilju diskreditacije lica o kojima su pisali, uz upotrebu rečnika koji je obeležio javnu sferu s kraja prethodnog veka u kom se neistomišljenici označavaju kao strani plaćenici, špijuni i neprijatelji Srbije i srpskog naroda . S druge strane, iako je sajt ugašen, tviiter i fejsbuk nalozi ove stranice su i dalje aktivni, tako da se može očekivati nastavak medijskog progona. Nažalost, uprkos brojnim i gotovo svakodnevno objavljivanim neistinama, još uvek niko nije odgovarao zbog toga i javnost je i dalje bez informacije ko stoji iza ovog projekta.